రొట్టెముక్క

మాలపల్లి నుంచి ఊరికి వచ్చే రోడ్డుమీద వెంకమ్మ నడుస్తోంది. నల్లని చాయ! మాసిన గళ్ళచీర! ఆమె యవ్వనంలో ఉన్నా ఎందుకో ఉండవలసినంత ఆకర్షణీయంగా ఉన్నట్లు లేదు.

చూచుకాలు నల్లబడి భర్తల హృదయాలు కళవళపడగా రాకుమార్తెలు గర్భం దాల్చి రాజమాతలు కాబోయే తరుణం - మాలదీ, బీదదీ అయినా ఆడదికూడా కావటంవల్ల ఆమెకు కూడా వచ్చింది. ఏవో ఆలోచనల మేఘాలు ఆమె ముఖాన్ని క్రమ్మిఉన్నాయి:

ఆ ఆలోచనల మేఘాలకి ఆకారం-ఒక పెద్ద రొట్టె! కారణం ఒక చిన్న రొట్టెముక్క. ఆమె చేతిలో పురికొసతాళ్ళతో మూతులు కట్టిన మూడు సీసాలూ, మడత పెట్టిన రూపాయి కాగితమూ ఉన్నాయి. మరో చేతిలో కుండ ఉంది.

షావుకారు కొట్టు దగ్గిర సీసాలనీ, రూపాయినీ ఇచ్చి, బేడ చింతపండు, బేడ కిరస నూనె, బేడ నూనె, అర్ధణా 'కారం', అణా పొగాకు కట్ట తీసుకుంది. పొగాకు కట్ట వాసన చూస్తూ "వాసనే లేదు" అంటూ ప్రతిదాన్నీ "కూంతెయ్యండి షావుకారయ్యా!" అంటూ కొసరుతూ బేరం పూర్తిచేసింది. మిగిలిన డబ్బులు రొంటిన దోపుకొని సీసాలను ఆ అరుగుమీదే విడిచి చెరువుకు నడిచింది. ఆ చెరువుకు మాలవాళ్ళ రేవు అది. మిగిలిన రేవులన్నీ కాస్త బాగా కట్టబడి ఉన్నాయి. ఈ రేవులో మాత్రం నాలుగు రాళ్ళని పేర్చి రేవు చేశారు. జాగ్రత్తగా చూసుకోకపోతే నాచుపట్టిన వంకరటింకర రాళ్ళమీద చాలా ప్రమాదం.

చెరువులో నీళ్ళు ముంచుకొని ఒడ్డుమీదకు వచ్చేసరికి ఆమెకు అలుపు వచ్చింది. కొద్దిసేపు నిలబడి ఆయాసం తీర్చుకుంటూండగా బిందె తోముకుంటున్న నారమ్మ పల్కరించింది.

"ఏటుందప్పా! అలుపొచ్చింది."

"అంతేమరి! సేతి సాయం లేదాయిరి" అంటూ నారమ్మ తోమిన బిందె తొలచటాన్కి రేవులోకి దిగింది.

చెరువు పక్కనే నుయ్యి! నూతి దగ్గర పెద్ద కులాలవాళ్ళు నీళ్ళు తోడుకుంటున్నారు. కాపుల్ని బ్రతిమలాడుకుంటూ కొందరు మాలవాళ్ళ ఆడవాళ్ళు కుండలతోటి, బిందెలతోటి నూతి చపాటా చుట్టూ నించున్నారు నీళ్ళకోసం. "ఆళ్ళు యెకసక్కాలాడతా పేద్ద గొప్పగా పోస్తారు" అనుకుంటుంది వెంకమ్మ. ఆమెకు నూతి నీళ్ళకోసం దేబిరించటం 'అసయ్యం.'

చెరువు గట్టుమీద "బామ్మర్లు" చేరి హస్కుకొడుతున్నారు. సాయం కాలందాకా పేకాట! సాయంకాలం అయేసరికి చెరువు గట్టుమీద చేరటం.

"మా రోజుల్లో ఊరు మొత్తానికి రెండో మూడో పెంకుటిళ్ళుండేవి. ఇప్పుడు.. వూళ్ళో మూడోవంతు పెంకేసేశారు. అప్పుడు... అంకిలోరి లోగిట్లో సుబ్బారాయుడూ, మా తాత, మరో యిద్దరో తప్పితే ముగ్గురో పయిమీద చొక్కా కట్టేవారు, పంచె కట్టేవారు. ఇప్పుడు నూటికి నూరు మందీ పంచెలూ కడుతున్నారు, చొక్కాలూ తొడుగుతున్నారు. ఇత్తడి బిందెలు, రాగి బిందెలూ వూళ్ళో నాలుగయిదు కొంపల్లో ఉంటే రెండుమూడు ఇళ్ళల్లో వాటిని అటకలమీద దాచుకునేవారు! పండగలకు తోముకునేవారు. యిద్దరో ముగ్గురో, మంచినీళ్ళకువాడుకొనేవారు. ఇప్పుడు - అలా చూడరా నూతి చుట్టూ యిత్తడి బిందెలే, ఆఖరికి ఆ మాలాళ్ళకి కూడా .... తస్సాదియ్యా! మన ఇళ్ళలో ఏమున్నాయి? నా మొఖం! అలా మాలపల్లిలో కెళ్ళిచూడు.... అందరిదగ్గరా ఎంతో కొంత ఇత్తడి... వూరికే తిట్టుకోటమే కాని స్వాతంత్ర్యం వచ్చాక ఎంత అభివృద్ధి జరిగింది! ఎంత మార్పూ..." పెళ్ళాం తరపు ఆస్తి కలిసివచ్చి నాలుగు రాళ్ళు వెనకేసుకుని అందరి చేతా ఔననిపించుకుంటున్న అనంతనారాయణ ఉపన్యాసం: ఉన్న వూళ్ళోనే ఆయన మాస్టారు.

"ఉండదా! వాళ్ళ యిళ్ళలో చిన్న పిల్ల దగ్గిర్నుంచి ముసలి వగ్గుదాకా అందరూ కష్టపడేవాళ్ళే. ఏమాట కామాటే చెప్పుకోవాలి. పెద్ద పెద్దాళ్ళ దగ్గర నుంచి మన కుర్రాళ్ళ దాకా అంతా వాళ్ళకి వత్తాసే! రూపాయి కూలేం కిడుతుంది? రూపాయిన్నర అన్నారు. రూపాయిన్నర రెండున్నర అయింది. ఇప్పుడు మూడున్నర అవుతోంది. ఈ డబ్బంతా ఏం చేసుకుంటారు? వాళ్ళకి ఎంత తెచ్చుకున్నా గంజినీళ్ళే. మనకి ఏం లేకపోయినా కంచంలోకి నాలుగూ ఉంటేనేగాని గడవదు. అందుకేరా అబ్బాయ్! వాళ్ళు అలా అలా పయికి పోతున్నారు. మనమిలా తగలడుతున్నాం." మరొక పెద్ద బొజ్జ పెద్దమనిషి వ్యాఖ్యానం.

బామ్మర్లు ఎందికిలా మాట్లాడుకుంటుంటారో ఆమెకి అర్థం కాదు. ప్రతిరోజూ అక్కడే ఏదో వాదించుకుంటూ ఉంటారు. ఆమె సీసాకాయలను తీసుకుని గుడిసెకు వెళ్ళింది. లోపలంతా చీకటిగా ఉంది. సీసాకాయల్ని కొంచెం వంగి దించేసరికి ఆమెకు కడుపంతా బిగబట్టినట్లయింది.

అలాగే నెమ్మదిగా భుజంమీదకి, భుజంమీంచి చేతుల మీదకు, చేతులమీంచి మోకాలి దన్ను మీదకి దించి కిందకు పెట్టింది కుండను. కొంచెం సేపు సేద తీరాక, నెమ్మదిగా తడుముకుంటూ వెళ్ళి దీపంబుడ్డి తెచ్చి, అందులో కిరస నూనె పోసి, వత్తి కొద్దిగా పయికి లాగి, దానిని వెలిగించి గూటిలో పెట్టింది.

కొద్దిగా నూకలుంటే, దాకలో వేసి, గంజి కాచింది. మిరపకాయలు, చింతపండూ, ఉల్లిపాయా కలిపి కారం తయారుచేసింది. భర్త యింటికి వచ్చేసరికి బయట కూర్చుంది. ఇందాకట్నుంచి ఆమె ఏవేవో పనులు చేస్తూనే ఉంది. అయినా మనసంతా రొట్టె మీదనే ఉంది.

పొద్దుటే అమె యజమాని యింటికి వెళ్ళింది. పాచిపని, కళ్ళాపు జల్లటం, పేడపని అన్నీ అయేసరికి వీరాయమ్మగారు పిలిచింది.... "అసలే వట్టి మనిషివి కాదు! యింకేం పాటడతావుగాని వచ్చి ఈ రొట్టెముక్క తినిపో! అన్నట్టు అ వసారా మీద కుంచెడు బియ్యం పోశాను, కాస్త చెరిగేసి వెళ్ళిపో" అన్నది.

శనివారం రాత్రి పట్నం వెళ్ళిన మొగుడొస్తాడుగదా అని ఆవిడ రొట్టె ఎక్కువగా కాల్చింది. తీరా అతను రాకపోయేసరికి సగానికి సగం మిగిలిపోయింది. పొద్దుటి ఆ రొట్టె వాసన చూసి 'వెధవది, పాసిపోయిందో ఏమో!' అని అనుమానపడింది మనవలికి పూర్తిగా బొక్కబెడితే, బాగుండదని సగంముక్క 'దాని యెదాన కొట్టాల్సొస్తోంది" అనుకుంటూ "పోన్లే పుణ్యమేగదా" అని మనసు నచ్చజెప్పుకొని వెంకమ్మకు పడేసింది.

ఇల్లు చేరాక రొట్టె ముక్క తింది వెంకమ్మ. అది తిన్న దగ్గరనుంచీ ఆమెకు ఎలాగయినా చక్కగా కాల్చిన రొట్టె తినాలని ఒకటే మనసయిపోయింది.

"దానికేటుందే! అమ్మగోరితో సెపితే సిటికలో కాల్చి పెడతారు" అన్నాడు కుప్పాలు. అతని పూర్తి పేరు కృపానందం. మతం పుచ్చుకోవటం వల్ల ఆ పేరు పెట్టారు. ప్రతి ఆదివారం వెళ్ళకపోయినా పనుల్లేని రోజుల్లో మాలపేట మొగదల్నే ఉన్న "మాల చర్చి"కి వెళతాడు. ఆ వూళ్లో మూడు చర్చిలు ఉన్నాయి. మాల చర్చి పాకలో ఉంటే, గొల్లల చర్చి పెంకుటింట్లో ఉంది. కాపుల చర్చి పెద్ద కట్టడంలో ఉంది. ఒకరి చర్చిలోకి మరొకరు వెళ్ళరు.

కుప్పాలు యిప్పుడు పాలికాపుదనం మానేశాడు. కూలి పనుల రోజుల్లో గంజి నీళ్ళకి లోటు లేకుండా జరుగుతున్నా కూలి లేని రోజుల్లో ఆగంజినీళ్ళకి కూడా కటకట పడిపోతున్నాడు. దూరం అనుకోకుండా పోయొస్తూంటే అంతంత మాత్రంగా పనులు దొరుకుతున్నాయి. ఏదయినా రెండు మూడొందలు పోగుచేసి చిన్నమడి చెక్క "పాలు"కి తీసుకోవాలన్న ఊహయితే ఉందిగాని రెండు మూడు వందలంటే మాటలా! పాలికాపుగా ఉంటూ కాపు మంచాడయితే పుంతలు ఊడ్చుకోవచ్చుగాని - ఎందుకో అతనికి ఇష్టం లేకపోయింది.

చిన్నతనం నుంచి నారాయణమూర్తి కవతంలోనే ఉండేవాడు. బామ్మర్లన్న మాటేగాని కాపుకన్న ఎక్కువగా కష్టపడేవాడు మూర్తిపంతులు. ఆయన దగ్గిరే దుక్కిదున్నటం నేర్చుకున్నాడు కుప్పాలు. ఆయన దుక్కిని చూసి కాపులు ముక్కు మీద వేలు వేసుకునేవారు. అయితే ఏం లాభం? పట్నం ఆసామీ భూమి 'కవులు'కి తీసుకుని వ్యవసాయం చేసేవాడు మూర్తిపంతులు. అది కాస్తా కౌలుదారీ చట్టం వస్తుందనేసరికి ఆ అసామీ అమ్మేసుకోటం; మూర్తిపంతులూ, ఆయన తమ్ముడూ రెక్కలే ఆధారంగా నిలబడటం జరిగిపోయింది.

ఆ రోజు కుప్పాలుకి బాగా గుర్తు. తమ్ముడు "ఉప్పు బస్తా పట్టుకొచ్చి భూమంతా జల్లేస్తా"నని కళ్ళమ్మట "రగతంసుక్కలు" రాలుతూండగా గొడవ చేశాడు. అన్న కన్నా ఎక్కువగా గొడ్లు కడగటం దగ్గర నుంచి అన్ని పనులూ చేస్తూ అహర్నిశలూ భూమినే నమ్ముకుని పొలంలోనే ఉండిపోయేవాడు. ఆ క్షణంలో మొదటిసారిగా కుప్పాలుకి అనిపించింది. "బగమంతుడు నేడేమో! యింత గోరకలి జరగతా వుంటే సూత్తా వూరుకుంటాడా?" అని.

కాని "బగవంతుడు సూత్తానే" ఊరుకున్నాడు. అన్నదమ్ములిద్దరికీ చెరికో ఎకరాన్నరా మిగిలింది. అది కూడా పంచేసుకుని విడిపోయారు ఏదో మాటమీద మాటొచ్చి. మూర్తిపంతులు విడిపోయే రోజున చాలా బాధపడుతూ చెప్పాడు. "ఇంత జీతగాణ్ణి భరించలేనురా కుప్పాలూ, మరో కవతం చూసుకో."

"ఆరి కవతంలోనే తన పెళ్ళయింది. ఆ పెళ్ళికి నూటపదార్లు కట్న మిచ్చారు పంతులుగోరు. ఆరినిడిసిపెట్టి యెల్లటవా?" బాధ పడ్డాడు కుప్పాలు. చిన్న జీతగాణ్ణి కుదిర్చిపెట్టి కుప్పాలు పని మానేశాడు. ఆ తరువాత మళ్ళా కొత్తమావాస్యదాకా ఎవరిదో కవతంలో కుదిరాడు గాని. 'యిది బాపనెవసాయంగాదురా' అని ఎద్దేవా చేయటంతో.... జీతగాడుగా కుదరటం మానేశాడు.

"పంతులుగోరికి కర్నీక వంటే అసయ్యం! సివరికి పరాయూరెల్లొస్తున్నారా పని మీదే...." అనుకుంటుంటాడు ఎప్పుడయినా బోగందాని చెరువుగట్టుమీంచి ఏ కూరగాయలో పుస్తకాల సంచీయో మోసుకుంటూ పోతున్న గంభీరమైన ఎత్తైన శిధిల దేవాలయం లాంటి ఆ విగ్రహాన్ని చూస్తూ.

ఆ ఎకరంనరా కూడా ఈ మధ్య కూతురు పెళ్ళి కాస్త ఘనంగా చేయటం కోసం అమ్మేశాడు మూర్తిపంతులు. ఓమారు కుప్పాలు దోవలో కలిశాడాయనను. మనసులో బాధనంతా ఆప్త స్నేహితునితో చెప్పుకున్నట్టు చెప్పాడు.

"కర్నీకం కూడ వైదీకులు చేయలేరని మా తాత అనేవాడు. నియ్యోగపాడివేనా అని అడుగుతున్నారు కొందరు. అందరికీ సర్వే చేస్తే వందరూపాయలిస్తే... ఒకరి నెప్పుడయినా చెయ్యి జాచి అడిగిన పాపానపోయానా!

ఈ నాటికి ఇలాగయింది...పాతిక రూపాయలు చేతిలో పెడతారు. అంతదూరం నడిచి యెండలో తిరిగి సర్వేచేసి...ఒక్కో మారు తిండి కూడా కుదరదు. ఒక్కో వూళ్ళో పురోహితుడు కూడా ఉండడు... నా భోజనం సంగతి నీకు తెలుసుగా...."

ఆయన పరిస్థితంతా కుప్పాలుకు తెలుసు. మూర్తిపంతులు భార్య కుప్పాలు చెప్పిన అమ్మగారు, ఆవిడ ఉన్నరోజులో చేతికి ఎముకలేకుండా పెట్టింది. ఇప్పుడలా సాగకపోయినా బాధలేదుగాని తినే నోళ్ళు జతపడి తింటానికి లేకుండా మాడుతుంటే... ఆవిడ కడుపు చెరువయిపోతుంటుంది. మొగుడు ఆ పూటకి ఏమయినా తెస్తేనే.... పూట గడుస్తుంది. లేకపోతే కడుపుకి కాళ్ళే మిగులు, కళ్ళకి నీళ్ళే మిగులు!

ఎప్పుడయినా రాత్రి భోజనాలయాక... కుప్పాలో, పాపాయమ్మో, యీరాసామో రేకు తలుపు తడుతుంటారు. రాచ్చిప్పలో మిగిలిన పులుసు చుక్కో, పచ్చడి పిసరో వాళ్ళు తెచ్చుకున్న గిన్నెలో వేస్తూంటుంది. కుప్పాలు గానుగాటల రోజుల్లో పిప్పి తేవటమో, ఏ తద్దినమయినా వస్తే అరిటాకులూ, బలుసు కూరా, పనసకాయలూ ఎవరినయినా అడిగి తెచ్చి యివ్వటమో చేస్తుంటాడు. పెరట్లో గడ్డి గోకి పెట్టటమో, పారతో నీటి కాలువలో మట్టీ బురద పెళ్ళగించడమో సాయం చేస్తుంటాడు. అప్పుడప్పుడు బఠింక పుల్లలు పళ్ళు తోవుకోటానికి కోసి తెస్తుంటాడు. మొదట్లో సావిత్రమ్మ ఊరగాయ బద్దలు కూడా పడేసేది. "మొగిలి రేకులు తెచ్చే పిల్లలికీ యిచ్చి వీళ్ళకి యిస్తే అడుక్కు తిన్నట్టే" అని పెద్దకూతురు లేకిబుద్ధులు ప్రదర్శించటంతో చాటుగా పని ఎక్కువ చెప్పినప్పుడు కుప్పాలుకు మాత్రం పడేసేది.

గిన్నె పట్టుకుని ఆ రోజు కుప్పాలు సావిత్రమ్మ పెరటి తలుపు తట్టాడు. ఆవిడ మంచం నట్టి వాకిట్లో వేసుకుని "ఈయన యింకా రాలేదేమిటి చెప్మా" అని ఆలోచిస్తూ నడుం వాల్చింది. చప్పుడు వినగానే లేచి వెళ్ళి తలుపు తీసింది.

"కూర్చోరా! యింకా అయ్యగారు రాలేదు" అంటూ మళ్ళీ మంచంమీద నడుం వాల్చింది. కుప్పాలు పాక దగ్గిర గోడవారకి జారబడి ముంగాళ్ళమీద కూర్చున్నాడు. ఆ కబురూ ఈ కబురూ అయాక కుప్పాలు తన మనసులో సంగతి బయటపెట్టాడు.

"రొట్టె ముక్కకేం మారుభాగ్యంరా! రేపు మీ అయ్యగారు రాగానే చెపుతాను. నాలుగయిదు రోజుల్లో దాని నోట్లో కావలిసినంత రొట్టె" అంది సావిత్రమ్మ చీపురుపుల్లతో పళ్ళలో దూరినదేదో కెలుక్కుంటూ.

"అయ్యగోరికా కట్ట వెందుకండి! రేపుటెల్లుండిలో కాసిన్ని మినువులు నానే తెచ్చుకుంటాను..." అంటూన్న కుప్పాలుకి ఆమె అడ్డుపడింది.

"మీ అయ్యగారికి రెక్కలు భగవంతుడింకా వుంచాడురా! సర్దుబాటవడం కాస్త కష్టంగా ఉందని యిలా మాట్లాడతావట్రా?" ఆమె బాధపడింది.

కుప్పాలు నెమ్మదిగా ఆవిడకు నచ్చజెప్పి "మీ బిడ్డలాటోణ్ణి, నాకాడ మొగమాటవేటమ్మా?" అంటూ ఒప్పించాడు. కాస్సేపు మాట్లాడుకున్నాక కూతుర్ని పిలిచి, పులుసు తెచ్చి సగం పోయమంది. "వచ్చే టయిమయిపోయింది.... అయినా అదే సరిపోతుంది" అంటూ.

ఇది జరిగిన మూణ్నాలుగురోజుల తర్వాత కుప్పాలు ఎవణ్నో అడిగి ఓ తవ్వెడు మినుములు సంపాదించాడు. అవి పయిగుడ్డలోపోసి తెచ్చి సావిత్రమ్మగారి చేటలో పోశాడు. "బాగా కాల్సాలమ్మగోరూ! మీ సేతి సలవవల్ల దానికి రొట్టెముక్క లాంటి బిడ్డుట్టాల" అన్నాడు. అతని కళ్ళు ఆ క్షణంలో తాజమహల్ కట్టిన షాజహాన్ కళ్ళలా ఉన్నాయి. పారిజాత ప్రసూనం సాధించిన కృష్ణుడి కళ్ళలా ఉన్నాయి. పయిగుడ్డ దులిపి వీధిలోకి వచ్చాడు. అనంత నారాయణ పెళ్ళాం వాణ్ణి పలకరించి అంతా ఆరా తీసింది.... "దిక్కుమాలిన రొట్టెముక్కకు నీ దగ్గర మినుములు తీసుకుందా సావిత్రమ్మ,...." బుగ్గలు నొక్కుకుంది.

"ఇంట్లో రొట్టె కాల్చి ఎన్నాళ్ళయిందో" అనుకుంది సావిత్రమ్మ. "అన్నానికే సరిగ్గా గడవకపోతుంటే రొట్టె ఎక్కణ్ణుంచి తెస్తుంది? పాపిష్టిదాన్ని! వాళ్ళకి నోళ్ళు వచ్చేసరికే..... ఇలా చేశాను; నా బతుకుగాలా" అని తిట్టుకుంది. "తేనెపాకం వేసి నంచుకు తింటే ఎంత బాగుంటుంది! ఆయనకి మహాయిష్టం. ఏం చేస్తాడు! పది రూపాయలు దెచ్చినా కుంచెడు బియ్యం రావటంలేదు... రేపెలాగయినా ఎవర్నయినా బతిమాలి సాయంపట్టమనాలి పప్పు విసరటానికి. రేపో యెల్లుండో ఓ ఏబులం నూనె ఎక్కువ తెప్పించాలి" ఊహలు చేస్తుండగా భర్త వచ్చాడు.

భోజనాలు పూర్తయ్యాక తలకి కొబ్బరన్నూనె రాసి కాళ్ళు పడుతూ కూర్చుంది. "రోజుకి పది మైళ్ళయినా నడుస్తారుగదా! అయినా కడుపు పూర్తిగా నిండదు. పెద్దాడు వాదిస్తుంటాడు... అదేదో దేశంలో అందరూ కష్టపడి కడుపు నిండుగా తింటారుట! అది యేనాడొస్తుందో భగవంతుడా! యింత కష్టపడుతూ... కాళ్ళకి జోడులేదు. పాదాలు పగిలి రాళ్ళయిపోయాయి. మనిషి కడుపుకి యింత కష్టవా! నువ్వే దారి చూపాలి! పడినగోడలు లేవకుండా ఉంటాయా! త్రినాథవ్రతాలు... అవునవును యింకా రెండూ ఉండిపోయాయి. గంజాయి తెప్పించాలి...."

మర్నాడు మధ్యాహ్నం రెండు గంటల ప్రాంతంలో సోమసుందరంగారి అమ్మాయి పెద్దమనిషయింది. సోమసుందరంగారికి ఎత్తైన మేడ వుంది. దానిమీద సున్నం వెలవడం మానేసింది. ఇంట్లో గదులున్నాయి: గదుల్లో నిలువెత్తు బీరువాలు ఉన్నాయి. వాటి అద్దాలలో ఉన్న బొమ్మలకన్న అందంగా ఆ యింట్లో మనుషులు కనిపిస్తుంటారు. ఎత్తైన పందిరి పట్టెమంచాలున్నాయి. మంచాలమీద చిలక బొమ్మలున్నాయి. అలమరాల్లో ఎప్పుడూ నిలవవుండే స్వీట్సున్నాయి. గదిలో

ధాన్యం ఉన్నాయి. భూమిలో బోరింగులు ఉన్నాయి. కరణీకం పుస్తకాలలో అమాంబాపతు నూట అరవయి రెండెకరాల ముప్పయిరెండు సెంట్లున్నాయి. సోమసుందరంగారి భార్య లావు! ఆవిడ మెడ లావు! ఆ మెడమీద చంద్రహారాల గొలుసుల్లాంటి సరుకులు గంగిరెద్దుకు తగిలించిన బొంతల్లా చూసేవాళ్ళకి బరువుగానూ, ఆ శరీరానికి తేలికగానూ వేలాడుతుంటాయి. వాళ్ళ అబ్బాయి మోటరు సైకిలు మాలోళ్ళ చంటోడిమీద కెక్కినా.... కాపుల కోడిమీద కెక్కినా ఒకటే విలువ.

సోమసుందరం, మూర్తిపంతులూ తాతా సహోదరులు. సోమసుందరం కరణీకం గుమాస్తాని బెట్టి చేయిస్తాడు. జమాబందీకి ఆయన వెళితే తాసిల్దారు కళ్ళు మూసుకుని పుస్తకంమీద సంతకం పెడతాడు. రూపాయ యివ్వాల్సిన పనికి పెద్దోడికి రూపాయెలా యిస్తామని అయిదు రూపాయలిస్తారు జనం. ఏనాడో ఉన్న ప్రాంసరీ నోటు వ్యవహారంలో సోమసుందరం మూర్తిపంతులు మీద దావా నడుపుతున్నాడు.

అందరితోబాటు సావిత్రమ్మనూ బొట్టుపెట్టి పిలిచారు. సావిత్రమ్మ వెళ్ళింది. అందరితో కలిసి చిమ్మిలి దంచింది. వసంతం నీళ్ళు తయారు చేయటంలో సాయపడింది. కొత్త వడ్లుపోసి చాపవేసి కూర్చోబెట్టిన సవర్త పెళ్ళికూతురికి హారతి యిస్తూ పాతకాలం పాటలు పాడింది. ఇన్ని చేసినా ఆవిడ మొగం చిన్నబుచ్చుకునే ఉంది. అప్పటి కప్పుడే మైసూర్‌పాక్ చేసి తీసుకొచ్చింది అనంత నారాయణ పెళ్ళాం. సీతారామచంద్రమూర్తి భార్య జంతికలు పట్టుకొచ్చింది. "వాళ్ళిద్దరికన్నా దగ్గరచుట్టం తను! యింకా ఏమీ యివ్వలేక పోయింది" అదీ ఆవిడ బాధ!

సవర్త కబుర్లు చెప్పటానికి పెద్దకొడుకుని పంపింది సావిత్రమ్మ సోమసుందరం భార్య సూచనపై.

ఆ రోజు రాత్రి మూర్తిపంతులు కొంచెం పెందరాళే వచ్చాడు. సావిత్రమ్మ అతను విశ్రాంతి తీసుకుంటున్న సమయంలో కదిపింది మధ్యాహ్నం జరిగినదాన్నిగూర్చి. "ఏదయినా చేసి పంపలేకపోయావూ?" అన్నాడతను.

"పంపాలనే ఉంది. కాని ఏం చేయటానికి చెయ్యాడలేదు. మీరొచ్చాక చూద్దామని అలాగే తిరిగేశాను గుంభనగా! ఆ నారాయణ పెళ్ళాం మరీ గొప్పలకి పోతుంది...."

"ఇవ్వేళ ఎక్కడా పైసా పుట్టలేదు." కొంచెంసేపు ఊరుకుని అన్నాడు.

"పోనీ ఓ పని చెయ్యి. నిన్న రొట్టె కాలుస్తానన్నావుగదా! ఆ మినువుల్తో మినప సున్ని నొక్కి యిచ్చేయ్!"

"కుప్పాలు మనసుపడి తెచ్చుకున్నాడని చూస్తున్నాను... యిందాకే తట్టింది గానీ...."

"ఫరవాలేదు లేవే! మన కష్టసుఖాలూ, గౌరవం వాడికి మాత్రం ముఖ్యం కావా? వాడేమీ అనడులే!" అటువైపు తిరిగి పడుకుంటూ అన్నాడు.

"మరయితే బెల్లం....నెయ్యి...." అంది.

చివరకు అడ్డెడు తవ్వెడు గిన్నె సోమసుందరంగారి యింట్లోకే పంపి అణావడ్డీ మీద పాతిక రూపాయలు తెప్పించారు. పది రూపాయలు పట్టుకొని ఏ కొట్టులోనయినా మిగిలింది అరువుపెట్టి ఉన్నంతలో కాస్తదాబుగా అమిరే బట్టలు కొనడానికి మూర్తిపంతులు తెల్లారగట్లే లేచి వెళ్ళాడు. మిగిలిన డబ్బుతో నెయ్యి బెల్లం తెప్పించి భోజనాలు అవకముందే మినప సున్ని తయారుచేసింది సావిత్రమ్మ.

ఒంటి గంటకు ఎండలో వగరుస్తూ బట్టలు పట్టుకొచ్చాడు మూర్తిపంతులు. భోజనం చేయకుండానే మినప సున్ని, బట్టలు పట్టుకుని వెళ్ళి యిచ్చి వస్తూ సావిత్రమ్మ నారాయణ పెళ్ళాన్ని పలకరించింది.... 'ఓ యాభయి ఉండ లిచ్చాను వదినా!' మాటలో మాటగా చెప్పింది.

ఆ రోజు సాయంకాలం నారాయణ పెళ్ళాం పనిగట్టుకుని కుప్పాలుని పిలిచి అడిగింది - "రొట్టెముక్క తిన్నావట్రా" అంటూ! అతనికి అర్థంకాలేదేమోనని "ఏమోమరి! మినప సున్ని చేసి కరణంగారికిచ్చింది" అని కూడా అనేసింది.

అయితే కుప్పాలుకి రొట్టెముక్క కాల్చి పెట్టాలని సావిత్రమ్మ అనుకుంటూనే ఉంది. ఆవిడ నమ్మిన దేవుడు తిన్నగా చూళ్ళేదు. లోకంలో బీదవాళ్ళూ డబ్బున్న వాళ్ళూ తప్ప మరెవళ్ళూ లేరని నమ్మిన సోమసుందరం దావా గెలిచాడు. ఇల్లు జప్తు చేయించటంతో ఆవిడ ఊరు విడిచిపెట్టి వెళ్ళిపోవాల్సి వచ్చింది "మాలవాడి కడుపున పుట్టాలేమో భగవంతుడా" అనుకుంటూ!

('ఆంధ్రజ్యోతి' వారపత్రిక - 2-4-76)